

ความรู้เห็นอนัตตาในกุปฺปธรรมกับอกุปฺปธรรม

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสนฺโต

เทศน์เช้า วันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๔๒

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เรื่องศาสนา นี่เรื่องศาสนามันเป็นพื้นฐานใช่ไหม? แล้วถ้าพอพื้นฐานของคน พื้นฐานของคน แล้วกิเลสของคน เรามีพื้นฐานอยู่ก่อน แล้วเราไปมองสังขารมันเลยมองไม่ออกไง สังขารมันเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนมาก สังขารมัน สังขารนี่ก็เป็นเรื่องของความจริงแล้วใช่ไหม? แล้วศาสนาพุทธเรานี้เป็นเรื่องของอริยสัจ

สังขารกับอริยสัจจะ มันเหนือสังขารจะปกติ สังขารคือวิทยาศาสตร์ที่พิสูจน์ได้ แต่นี่มันเป็นเรื่องของอริยสัจ เหนือสังขารที่พิสูจน์ได้ ขนาดไอ้สไตน์ยังขอ บอกว่าถ้าเกิดตายไปแล้วเกิดมาอยากนับถือศาสนาพุทธ เพราะมันมีเหตุผลอธิบายได้ไง เห็นไหม มันเหนืออริยสัจ แต่พื้นฐานของคนเรามันมีพื้นฐานแล้วมันต่ำลง มันเลยไปมองอย่างนั้นไง

ที่นี้ย้อนกลับไปก่อน เราจะย้อนกลับไปดูก่อนที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะตรัสรู้ มันมีศาสนามั้งเดิมอยู่ เห็นไหม พวกศาสนาพราหมณ์ ศาสนาพราหมณ์เขาแบ่งชนชั้นไว้ ๔ ชนชั้นเลยละ เช่น ผู้ที่ว่าเป็นพราหมณ์นี่เกิดจากปากของพรหม แพทย์เกิดจากมือของพรหม สุทรเกิดจากเท้าของพรหม พวกจัณฑาลเกิดจากเบื้องต่ำ พวกจัณฑาลไม่มีวรรณะเลย เป็นคนที่ต่ำมาก ต่ำโดยธรรมชาตินะ เป็นธรรมชาติของเขาเลย แล้วห้ามอยู่ ห้ามกินด้วยกัน ใช้ภาชนะช้อนเดียวกันก็ไม่ได้ อยู่รวมกันก็ไม่ได้

มันมีอยู่ นี่หนังสือพิมพ์เพิ่งลงเร็วๆ นี้เอง เราไปอ่านอยู่ มันมีรัฐมนตรีของอินเดียอยู่คนหนึ่งเขาเป็นวรรณะต่ำ เป็นรัฐมนตรีนะ แต่เขาต้องเอาหนังสือเข้าไปเซ็น ต้องผ่านเลขาฯ ของพวกคณะรัฐมนตรีด้วยกัน ทีนี้เลขาฯ เขาเป็นวรรณะที่สูงกว่า เขาเอาหนังสือมาเซ็นเสร็จเขาโยนให้ เพราะรัฐมนตรีเป็นวรรณะต่ำ เป็นวรรณะจัณฑาล รัฐมนตรีนี่เราจำชื่อไม่ได้ จนเขามาถือพุทธไป เขาพยายามจะเรื่องพุทธ

จนปัจจุบันนี้เหตุการณ์อย่างนี้ยังมีอยู่นะ ขนาดเป็นรัฐมนตรี แต่เอาของเขาไป เขาแบ่งกัน โดยอรรถาไฉน โดยความเป็นจริง คนดี คนชั่วเกิดมา คนชั่วหรือคนดีเกิดจากตระกูล เกิดจากชาติ เกิดจากตระกูล พอเกิดแล้ว คนตระกูลดีเกิดแล้วเป็นคนดี ตระกูลที่ไม่ดี เกิดแล้วไม่ดี นี่พราหมณ์ เขาแบ่งกันมาอย่างนั้น

ไม่ได้เป็นศาสนาเปรียบเทียบนะ อย่าไปว่าเขา เราไม่ได้ว่าเขาผิด แต่มันเป็นดั้งเดิม เพราะอันนี้มันเป็นการ เขาเรียกว่ามันเป็นชีวิตใจ ชีวิตของบุคคลนี้เป็นชีวิต พอเป็นชีวิตใจใหม่? การสะสมมาของชีวิตมันศึกษามา จำมา นี่สติปัญญา เขาเป็นอย่างนั้นมา พระพุทธเจ้าเกิดมาก็อย่างนั้น พระพุทธเจ้าเกิดมาในวรรณะกษัตริย์ เกิดมาในวรรณะกษัตริย์นะ แล้วเขาก็ปรนเปรอนะว่าอยากให้เป็นจักรพรรดิ เห็นไหม ไม่ยอม

แต่ด้วยบุญบารมีที่สร้างมาเป็นพระโพธิสัตว์ ขณะเกิดเป็นเจ้าชายสิทธัตถะนี่เป็นพระโพธิสัตว์ เป็นพระโพธิสัตว์บารมีเต็มมา แคเห็นยมทูต นียมทูต ๔ เห็นเทวดามาทำให้เห็นเด็กมันเกิด ก็คิดว่าเรานี่เกิดมาก็เป็นเรา นี่อรรถา ความคิดว่าเราเป็นกษัตริย์ สุขมาก มีปราสาท ๓ หลัง มีแต่พวกเครื่องแวดล้อม กามคุณทั้ง ๕ เต็มไปหมด เพราะพระเจ้าสุทโธทนะต้องการเอาลูกชายไว้เป็นกษัตริย์

ปรนเปรอนะ มีปราสาท ๓ หลัง ฤดูร้อนก็อยู่หลังนี้ ฤดูฝนอยู่หลังนั้น นี้อยู่ขนาดนั้น แต่คนเรานั้นเต็มไปด้วยบารมีที่เราสร้างกันอยู่ นี่ชาวพุทธสอนเรื่องสร้างบารมี แต่บารมีธรรมดาไม่ใช่บารมีวิัตถุ บารมีธรรม พรหมวิหาร ๔ เห็นผู้ใดมีความสุข เราดีใจด้วย นี่บารมีธรรม หัวใจต่างหากมันสะสมธรรม ไม่ใช่อย่างอื่นหรือ ที่นี้พอบารมีธรรมเต็ม พอเต็มนี้เห็นเกิดก่อน เห็นยมทูตแสดงการเกิด แก่ พอเจ็บ แล้วตาย เอ๊ะ อย่างนี้เคยมีด้วยหรือ?

คิดดูสิว่าไม่เคยเห็น พระเจ้าสุทโธทนะปิดไว้ไม่ให้เห็น พอเห็นแล้วมันสะท้อนใจใจ นี่ฟังธรรม ถ้าคนมีการเกิด การแก่ การเจ็บ การตาย มันต้องมีฝั่งตรงข้ามว่าคนเราไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย ถึงมีใจออกใจ ถึงมีใจเริ่มออกศึกษาใจ แล้วก็ไปเห็นพราหมณ์ เห็นพราหมณ์ เห็นผู้ปฏิบัติ ถึงว่าออกมาประพฤติปฏิบัติ ก็ออกมาแล้ว นี่ทุกคนออกมาต้องมีความลังเลสงสัยเพราะเป็นกิเลส

คนเกิดทุกๆ คนนี้เกิดมาด้วยกิเลส กิเลสพาเกิด กิเลสนี้เป็นตัวทำให้ลังเลสงสัย ก็ต้องไปหาครูบาอาจารย์ เห็นไหม ไปหาหมด ไปหาหมด เขาก็ประกาศตนกันว่าเป็นพระอรหันต์ทั้งนั้น

เลย ที่ไหนก็ว่าเป็นพระอรหันต์ เป็นที่สอน ไปเรียนกับอาจารย์ดาบสได้สมบัติ ๘ จนเจ้าลัทธิดีก็
ประกันนะว่านี่สำเร็จแล้ว ให้อยู่กับเราเพื่อจะสอนกันอยู่ แต่ด้วยบารมีเต็มใจ คนที่ไม่เห็นแก่ตัว
สุภาพบุรุษไง อย่างเรานี้เรารู้ที่อยู่ เวลาจิตมันสงบมันร่มเย็น เวลาเราสบาย กินข้าวอิ่มทุกคนสบาย
หมด

เหมือนคนกินเหล้า พอกินเหล้าเมาเต็มทีนะ นี่มีมือสุดท้ายแล้ว ไม่กินอีกแล้ว อิ่ม พอมัน
หิวเดี๋ยวก็กินอีก สมาธิรวมลงแล้วมันเสื่อมได้ มันถึงคราวเข้ากับว่าสัพเพ ฐัมมา อนัตตา แต่อันนี้
ยังไม่เกิดนะ เพราะพระพุทธเจ้ายังไม่ได้เกิด พระพุทธเจ้าเกิดแล้วมาปฏิบัติใจ ถึงว่าสัพเพ ฐัมมา
อนัตตา ธรรมทั้งหลาย สิ่งใดสิ่งหนึ่งเกิดขึ้น สิ่งนั้นต้องตั้งอยู่ สมาธิเกิดอยู่มีความสุข แล้วต้อง
แปรสภาพไปเป็นธรรมดา

ศาสนาพุทธยอดตรงนี้ไง แต่ลัทธิต่างๆ ที่เมื่อก่อนเขามีกันอยู่ เขาบอกว่าทุกอย่างคงที่ไง
คงที่ด้วยความว่าเกิดมาดีด้วยชาติ ดีด้วยตระกูล ดีหมด แต่อมทุกข์กันตลอด อมทุกข์เพราะทุกคน
รักษาหน้าว่าข้ามีสุข แต่ในใจมีแต่ทุกข์ แต่พระพุทธเจ้าเป็นพระโพธิสัตว์ จะออกจากทุกข์
ยอมรับความจริงว่าทุกข์ แม้แต่สมบัติก็ทุกข์ ถึงต้องแสวงหาเองเพราะเป็นพระพุทธเจ้า

ธรรมะนี่มีอยู่ แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าต้องเป็นสมมภูโง ตรีตรัสรู้ด้วยตนเอง ไม่มี
มีใครสอน ถึงเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นเอก เป็นหนึ่งใจ หนึ่งเดียวที่ไม่มีใคร
สอน ถึงยอดมาก แล้วมาเห็นการเกิดการดับของตัวเอง เกิดดับแบบธรรมชาติ เกิดดับแบบไม่รู้
เกิดดับแบบตามความเป็นจริง คือว่าสมาธิเกิดแล้วดับใจ จนวันสุดท้าย กินข้าวมือสุดท้ายของ
นางสุชาดา มือนี่เป็นมือสุดท้าย ถ้าไม่ตรัสรู้ คือว่าถ้าไม่ได้พ้นทุกข์ เพราะมันเจ็บปวดมาก มัน
ทุกข์มาก

ความทุกข์ในหัวใจของคนเรา เรานี้ทุกข์มากๆ มันจะทุกข์ขนาดไหน? แล้วนี่ขนาดเป็น
ถึงกษัตริย์ แล้วออกมาทุกข์ เป็นกษัตริย์ปรนเปรอด้วยกามคุณทุกอย่างพร้อมเลย แต่ออกมาทุกข์
ออกมาไม่มีศาสนา มันก็เหมือนคนจัญทาลคนหนึ่ง ขอทานนะ แล้วทุกข์ไหม ๖ ปีนี้ทรมานอยู่
อดอาหารจนขนร่วง “ถ้ากินนี้ไม่ตรัสรู้ ถ้ากินนี้ไม่รู้ธรรมนะ จะไม่ลุก” กระดูกจะแห้งไปเลย ก็
ไม่ยอม

นี่พอเข้ามาถึงเป็นมัชฌิมยาม ยามต้น ได้บุพเพนิวาสานุสติญาณ จิตมันสงบเข้า มันเข้าถึง
ข้อมูลเดิมของจิต เข้าถึงสัญญา นี่ข้อมูลเดิมของจิต สัญญาเดิมในปัจจุสมุทฺถิบาท ย้อนเข้าไปเห็น

อดีตชาติหมดเลย แต่มันก็ไม่มีที่สิ้นสุดเพราะมันเร็ว จิตนี้เวลามันลงมันจะเร็วมาก พับๆ เห็นภาพเร็วมาก เพราะมันเป็นนิมิต มันจะเร็ว ไม่เหมือนกับเราสร้างภาพคอมพิวเตอร์ คอมพิวเตอร์ยังเร็วสู้ไม่ได้ แสงของจิตไวมาก ไล่ไปตลอดเลย ไม่ใช่ ไม่มีที่สิ้นสุด

นี่กลับมา กลับมากำหนดจิตอีก ดูตัวรู้ที่ตัวเองอีก ดูจิตของตัวเอง พิจารณาของตัว จุขุขุปาตญาณเกิดขึ้น รู้ว่าตายไปแล้วไปเกิดที่นั่นๆ นี่ถึงว่าวิภูวน จิตตายแล้วมันจริงตามที่มันมีอยู่ แต่มันปลอมเพราะกิเลสมันปิดอยู่ เอ๊ะ ก็ไม่มีที่สิ้นสุดอีก คนนั้นเกิดก็ไปตาย เกิดก็ไปตาย ถ้ามีความดีก็ไปเกิดดี กลับมา กลับมาถึงยามรุ่งอรุณ ยามสุดท้ายปัจฉิมยาม ถึงยามสุดท้ายกำหนดถึงอัสวักขณญาณ เห็นไหม สิ้นสุดเลย อ้อ มันไปกำจัดเชื้ออวิชชาปัจฉิมยาม สังขารในจิตที่มันมีอยู่

จิตนี้มันมีอยู่ มันเกิดตายมาตลอด แต่มันโค่นอวิชชาครอบงำอยู่คือความไม่รู้ ความไม่รู้คือรู้ประสามันใจ รู้ประสามันคิดใจ รู้อยากนี่อวิชชา อยากนุ่น อยากนี่ รู้อยู่เพราะเราก็รู้ แต่รู้ด้วยความอยาก นี่คืออวิชชา อวิชชามันพาไล่ไป เพราะจะทำความดีขนาดไหนมันก็จะสมเป็นบุญ ต้องเวียนเกิดเวียนตาย แต่อวิชชามันไปพลิกอวิชชาจนหมดเลย อวิชชาความอยากโดยที่ไม่รู้จะเกิดขึ้นเมื่อใดอีก

ความรู้ที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้คือรู้ทุกอย่างที่สติพร้อม รู้โดยอัตโนมัติใจ รู้โดยที่ทำความชั่วไม่ได้แม้แต่อกุฏเดียว จิตนี้บริสุทธิ์ผุดผ่อง ไม่เบียดเบียนใคร ไม่มีการเคลื่อนไป ไม่มีการเคลื่อนมา ไม่มีการเกิดและการตายอีกแล้ว วิภูวนะนี้คว่ำลงแล้ว ได้ชำระวิภูวนะหมดออกไปหมด ใจ เสวยวิมุตติสุข สุขอันนี้ไม่มีในสามโลกธาตุ ศาสนาไหนๆ ที่ว่าปฎิญาณตนเป็นพระพุทธเจ้าไม่มี แต่พระพุทธเจ้าสำเร็จอันนี้แล้ว ถึงว่ารู้ขึ้นมาโดยไม่ได้ถามใครเลยว่าท่านเป็นพระอรหันต์ เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วเสวยวิมุตติสุขอยู่ก่อน เห็นไหม

เสวยวิมุตติสุข แล้วก็กำหนดดู นี่ฟังนะ กำหนดดู พอถึงออกมากำหนดว่าเรามีความสุขมาก สุขในศาสนาพุทธมีเฉพาะในศาสนาพุทธ ศาสนาอื่นไม่มี แล้วเรานี้จะสอนใครก็สอนไม่ได้ เพราะว่ามันลึกซึ่งมากจนไม่มีใครรู้ สุดท้ายแล้วพรหมมานิมิตหนึ่ง อีกหนึ่งอย่างก็คิดว่าแล้วเรามาจากอะไร? คิดถึงคุณของอาหารคาบส นี่ว่าเราเคยไปปฏิบัติกับเขาอยู่ คนที่จะรู้ธรรมต้องมีจิตผ่องใส จิตใสแล้วถึงจะเห็นตัวปลา

อาหารคาบสมีสมาบัติ ๘ ถ้าอาหารคาบสได้ฟังเทศน์ให้ว่าจิตใสๆ นั้นนะมหาปลา หากิเลส เจอกิเลส นี่ชำระกิเลสจะได้เป็นพระอรหันต์ กำหนดดูอาหารคาบส กำหนดดู โอ้ นำ

เสียดายเนาะ เพิ่งตายไปเมื่อ ๗ วันที่แล้ว คนตายไปแล้วไม่ไปสอน สอนคนเป็น สอนคนมีกิเลส กลับมาดูทุกคาบสอีกคนหนึ่ง อ้อ เพิ่งตายไปเมื่อวาน อีกคนหนึ่งตายไปก่อน ๗ วัน อีกคนหนึ่งตายไปเมื่อวาน

กำหนดคู่ต่อ นี้กำหนดคู่ต่อ คู่ไปอีก อ้อ ถ้าอย่างนั้นแล้วคนที่มีความกับเราก็ปัญญาจักขีย์ เห็นไหม เดินไปหาปัญญาจักขีย์ที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน ไปหาปัญญาจักขีย์ ปัญญาจักขีย์อุปฐาก พระพุทธเจ้าอยู่ นี้ศาสนานะ เดิมพระพุทธเจ้าเกิดขึ้น อัญญาโกณฑัญญะเป็นพราหมณ์คนหนึ่ง ใน ๘ คนนั้น มาดูพุทธบัญญัติแล้วว่าจะเป็นพระพุทธเจ้า บอกว่าเป็นพระพุทธเจ้า มีอัญญาโกณฑัญญะคนเดียวที่บอกว่าเป็นพระพุทธเจ้า แต่พราหมณ์อีก ๗ คนบอกว่า ถ้าบวชเป็นพระอรหันต์เป็นพระพุทธเจ้า ถ้าอยู่ในโลกนี้เป็นจักรพรรดิ

๗ คนนั้นยังพยากรณ์เป็นสอง แต่อัญญาโกณฑัญญะพยากรณ์เป็นหนึ่ง แล้วอัญญาโกณฑัญญะเป็นคนหนุ่ม ฉะนั้น บอกว่าจะรอพระพุทธเจ้าออกบวช ออกบวชแล้วพยายามจะ... เพราะว่าคำว่าพระอรหันต์ คำว่าวิมุตติสุขมันเป็นสิ่งที่ทุกคนรู้ ทุกคนรำลือมาแต่ไหนแต่ไร เพราะมันเป็นสิ่งที่คงอยู่ แต่ทุกคนเข้าไม่ถึงมัน ก็เลยถ้าพระพุทธเจ้าออกบวชจะตามไปอุปฐาก จะเป็นลูกศิษย์ จะขอสอน คืออยากได้วิชานี้โดยเด็ดขาด

พอรู้ว่าออกบิ๊ก็ไปชวนกันออก ๘ คน ๗ คนนั้นตายแล้ว พราหมณ์แก่ตายหมดแล้ว เหลือแต่ลูก ชวนลูก ลูกมา ไม่มา มา ๔ ไม่มา ๓ เพราะว่าเปลี่ยนใจแล้ว เพราะพ่อสั่งไว้ก็เปลี่ยนใจ ก็เลยเป็น ๔ รวมทั้งอัญญาโกณฑัญญะเป็น ๕ มาอุปฐากพระพุทธเจ้าอยู่ตลอดเวลา อุปฐากอยู่

สมัยนั้น เห็นไหม สมัยก่อนที่ยังไม่มีศาสนา ทางพราหมณ์เขาจะทรมานตน อย่างเช่น นอนบนเหล็ก นอนบนอะไร อดอาหาร ทำอะไรทุกอย่าง ถ้าอยู่ในความเพียรคนนี้เขาก็มั่นใจ โลกมั่นใจ นี้โลกมอง ฟังสิ โลกมองว่าคนพ้นทุกข์ต้องทำด้วยความอุกฤษฏ์ ต้องทำด้วยสิ่งที่เหนือโลก พระพุทธเจ้าก็ทำ ทั้งอดอาหารจนขนหลุด นี้หมด จนตายแล้วฟื้น ๓ ครั้ง อดอาหารจนซ็อกไป ก็เหมือนกับซ็อกไปก็คือตายไป ฟื้นถึง ๓ ครั้ง

จนมาสุดท้ายว่า อ้อ นี้ไม่ใช่ นี่มันเรื่องของกาย กิเลสมันอยู่ที่เรื่องของจิต แล้วก็มีเทวดามาคิดพิณให้ฟังด้วย ก็เลยออกมาฉันทข้าว ฉันทข้าวเพื่อให้ร่างกายนี้แข็งแรงขึ้นมา แล้วมันมีพื้นฐานรองรับจะได้ไปวิปัสสนาได้ อัญญาโกณฑัญญะกับปัญญาจักขีย์ เห็นไหม พระพุทธเจ้าเป็นคน

ที่ว่าจากคนที่จะออกจากกิเลส จากคนที่มุมานะหันกลับมา้มาก หันกลับมาในกาม ก็เลยทิ้งไป บอกว่าไม่จริงแล้ว คนไม่จริง คนถอย คนไม่เอาจริง หนีไปหมดเลย

ทีนี้พอพระพุทธเจ้าตรัสรู้แล้วเสวยวิมุตติสุข แต่เห็นคุณของเขาคืออุปัฏฐาก คือว่า ช่วยเหลือมาตลอด ก็จะไปโปรดเขาไป เขาบังคับกันเลยนะ พระพุทธเจ้ามาแล้วนะ สงสัยว่าไม่มีคน อุปัฏฐาก อยู่คนเดียวเหงา จะมาหาเราไป สัญญากันว่าไว้ว่ามาที่เราอย่ารับนะ ก็เลยว่าไม่รับ แต่ด้วย สัญชาติญาณคือว่าคนเคยอยู่ด้วยกัน ถ้าอย่างนั้นเราก็ไปนั่งไว้ให้ ปูอาสนะไว้ให้ ถ้ามานั่งเถิด

พอมานั่ง แล้วจะพูดอะไรให้ฟัง...ไม่ฟัง เพราะคนมันค้ำแล้วกลับมามาก ไม่เชื่อ พระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้านี้สั่งจะ “ฟัง! ปัญจวัคคีย์ เธอทั้งหลายต้องฟัง พวกเธอเคยฟังคำนี้ไหม? ตั้งแต่อยู่ด้วยกันมา...” ขนลุกนะ?

“...ตั้งแต่อยู่ด้วยกันมา เราไม่เคยบอกว่าเป็นพระอรหันต์เลย เราไม่เคยบอกว่าเรามีมรรค มีผลในหัวใจ” เพราะคนเป็นสุภาพบุรุษไม่เคยบอกว่สิ่งที่ไม่มี ไม่บอกว่ามี

“บัดนี้เราเป็นพระอรหันต์ จงฟังเรานะ...”

พระอัญญาโกณฑัญญะถึงได้น้อมใจลงฟังไป เทศน์เลย ธรรมจกๆ เริ่มต้นเลย

“ทวเม ภิกขเว ภิกษุทั้งหลายทางสองส่วนทำไม่ได้ ไม่ควรทำ อตตกิลมถานุโยค คือการ ทำเกินกว่าเหตุมันไม่เป็นกลาง กามสุขัลลิกานุโยคก็ไม่ใช่ ให้มัชฌิมาปฏิปทา”

มัชฌิมาปฏิปทา คือทางสายกลาง กำหนดระหว่างกิเลสมันอยู่ที่ใจ ระหว่างกายกับใจ แล้ว ตั้งใจให้เป็นกลาง ให้ใจเป็นตัวปลาแล้วค้นหากิเลสไป หากาย เวทนา จิต ธรรม พิจารณาเข้าไป เทศน์สอนนะ เทศน์ธรรมจกๆ ขนาดเทศน์ธรรมจกๆ เทศน์สอนปัญจวัคคีย์อยู่ แต่พระพุทธเจ้า ประกาศธรรมจักร สิ่งนี้คือเป็นเทคโนโลยี เป็นสิ่งที่จะรื้อสัตว์ขนสัตว์ออกจากโลก เทวดานี้ เลื่องลือขึ้นไป ๑๖ ชั้น

“บัดนี้ธรรมจักรเกิดแล้ว บัดนี้ทางอันเอก มัคคะอริยสังขังเกิดขึ้นในโลก ทางที่จะให้พ้น ทุกข์ ทางที่จะให้จิตนี้ออกจากกิเลสเกิดแล้ว”

พระพุทธเจ้าประกาศธรรมจักรแล้ว เทวดานี้ดีใจ ส่งกระแสข่าวขึ้นไปเต็มทีเลย มนุษย์ ๕ คน ปัญจวัคคีย์ฟังอยู่ อัญญาโกณฑัญญะฟังอยู่ เพราะอัญญาโกณฑัญญะทำจิตอยู่ คนสมัยนั้นเขา

ทำสมาธิอยู่ตลอดเวลาอยู่แล้ว จิตเขาสว่างอยู่ จิตเขาเป็นน้ำใสอยู่แล้ว พอบอก ในธรรมจักๆ เห็นไหม

“กิจที่ควรทำเราทำแล้ว ถ้ากิจ ๑๒ อย่างนี้เรายังไม่ได้ปฏิบัติ เราจะไม่ปฏิบัติจนกว่าเป็นพระพุทธเจ้า บัดนี้กิจก็คือทุกขัง ทุกข์ควรกำหนด เรากำหนดแล้ว กิจที่ควรทำเราทำแล้ว กิจที่ควรสละเราได้สละ กิจที่ควรสละ สมุทัยเราควรสละ เราได้สละแล้ว กิจเราทำจบ ๑๒ อย่างครบวงรอบ เราถึงประกาศตนเป็นพระอรหันต์”

พระอัญญาโกณฑัญญะฟังไปด้วย

“สิ่งหนึ่งสิ่งใดมีการเกิดขึ้น กิจที่เรากำหนด เรากำหนดแล้ว กิจที่ละเราได้ละแล้ว ญาณกำหนดเราได้กำหนดรู้แล้ว ปัญญาเป็นธรรม แสงสว่างยิ่งกว่าปัญญา อาโลโก อุทะปาที ปัญญา อุทะปาที ปัญญามันเกิดกับเรา ปัญญาเป็นแสงสว่าง ปัญญาที่ชำระกิเลสหมดแล้ว บัดนี้เราถึงปฏิบัติจนกว่าเป็นพระพุทธเจ้า เป็นพระอรหันต์”

อัญญาโกณฑัญญะฟังเพราะจิตนั้นสงบ จิตนั้นรู้ไปด้วย จนเห็นว่า “อัม กิณฺณิ สมุทฺถมฺมํ สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งทั้งหลายนั้นต้องดับเป็นธรรมดา” ดับไปหมด เห็นไหม พระพุทธเจ้าเปล่งอุทานออกมาเลย

“พระอัญญาโกณฑัญญะรู้แล้วหนอ พระอัญญาโกณฑัญญะเห็นอนัตตาแล้วหนอ”

เห็นอนัตตานะ พระอัญญาโกณฑัญญะเห็นอนัตตาแล้วหนอ พระอัญญาโกณฑัญญะเห็นธรรมัง พระอัญญาโกณฑัญญะเห็นแล้วหนอ พระอัญญาโกณฑัญญะเห็นแล้วหนอ เห็นธรรมนี้เป็นอกุปปธรรม ฟัง! แต่เดิมอยู่นี้เป็นกุปปธรรม คือธรรมมันเป็นสภาพของแคะขึ้น แคะออกมันเป็นธรรมดา ธรรมชาติหมุนเวียน สสารนี้เคลื่อนไปตลอด แต่สสารนั้นไม่ให้ประโยชน์กับใคร ให้ประโยชน์กับเราเอาไปใช้งานอยู่ เรารับรู้เรื่องของคนอื่นดี เงินในแบงก์นะ เงินของคนอื่นไม่ใช่เงินของเรา

อนัตตามันเป็นอยู่โดยธรรมชาติ แต่ไม่มีใครเคยเห็นอนัตตานี้เลย พระพุทธเจ้าตรัสรู้อนัตตาด้วยใจของพระพุทธองค์ ใจของพุทธองค์ตรัสรู้อนัตตา เห็นอนัตตา แล้วใจมันรับรู้อนัตตา ใจมันเห็นอนัตตาแล้วมันปล่อยวาง คือดวงใจที่เห็นอนัตตา คือดวงใจที่ทิ้งอนัตตา ถึง

กลายเป็นอกุปฺปธรรม อกุปฺปธรรม แต่อันตตานี้ว่าอนัตตานี้ไม่ใช่เรา อนัตตานี้ไม่ใช่เรา มันไม่ใช่หรอก เพราะมันไม่ใช่เรา เราถึงไม่ได้อะไรเลย

นี่อนัตตานี้ไม่ใช่เรา ดิน ฟ้า อากาศเป็นเราไหม? ฝนตกแดดออกเป็นเราไหม? ไม่ใช่ แต่ถ้าเราเอาตุ่มโอ่งรับฝน รับแดด เห็นไหม แสงแดดพลังงานเราได้ใช้ นี่มันไม่ใช่เรา เพราะเราไม่มีจิตไปรับรู้มัน มันไม่ใช่เราเพราะเราไม่รู้มัน มันถึงไม่เป็นประโยชน์อะไร อนัตตาไม่ใช่เรา นี่การปฏิบัติมีอยู่ฝ่ายหนึ่งทีบอกว่า ให้กำหนดรู้ตลอดเวลา กำหนดการเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา กำหนดไปๆ กำหนดจนไปหมดใจ ว่างหมด ไม่มีผู้รับผลใจ

อกุปฺปธรรม เป็นธรรมที่ไม่เสื่อม อัญญาโกณฑัญญะรู้แล้วหนอเป็นอกุปฺปธรรม เป็นพระโศคาบัน เป็นสงฆ์องค์แรกที่เกิดขึ้นมาในโลก เมื่อก่อนมีพระพุทธ แล้วพระพุทธเจ้าตรัสรู้พระธรรม มีพระพุทธ พระธรรม มีโยมอยู่ ๒ คนที่ไปถวายบาตร ถวายบาตรพระพุทธเจ้าครั้งแรก ได้เป็นผู้ถึงพระพุทธ พระธรรมคนแรก แต่อัญญาโกณฑัญญะนี้เป็นพระสงฆ์ คือพระโศคาบัน พระสงฆ์คือพระโศคาบันขึ้นไปถึงว่าเป็นพระสงฆ์

พระสงฆ์ที่บวชในปัจจุบันนี้คือสมมุติสงฆ์ ไม่ใช่สงฆ์ ต้องรวมเป็น ๔ ถึงทำกิจของสงฆ์ได้ แต่สงฆ์โดยธรรมชาติคือพระโศคาบันขึ้นไปถึงพระอรหันต์ นั่นคือสงฆ์ อัญญาโกณฑัญญะรู้แล้วหนอ เป็นอกุปฺปธรรมที่ไม่เสื่อมจากพระโศคาบันลงมา เสร็จแล้วพระพุทธเจ้าก็สอน เทศน์ สอนอัสสชิ เทศน์สอนปัญจวัคคีย์อีก ๔ จนบรรลุเห็นธรรมด้วยกันทั้งหมด

ถ้าอกุปฺปธรรมเป็นธรรมที่ไม่แปรสภาพ พระอัญญาโกณฑัญญะต้องเป็นพระโศคาบันตลอดไป เป็นพระสัททาคามีไม่ได้ เป็นพระอนาคามีไม่ได้ เป็นพระอรหันต์ไม่ได้ ทำไมพอ สอนอัสสชิ สอนทั้งหมดจบแล้วถึงได้สอนอนัตตาใจ สอนอนัตตลักษณะสูตร

“ขั้นนี้นี้เป็นเราหรือไม่เป็นเรา?” ถามปัญจวัคคีย์

“ไม่ใช่พระเจ้าค่ะ”

“ไม่ใช่เรา มันให้สุขหรือให้ทุกข์?”

“ให้ทุกข์พระเจ้าค่ะ”

“ให้ทุกข์แล้วยึดมันทำไม? ทำไมไม่ปล่อย?”

“ปล่อยพระเจ้าค่ะ”

“เวทนานี้เป็นเราหรือไม่เป็นเรา?”

“ไม่เป็น”

“ไม่เป็นเราคิดไว้ทำไม? ทำไมไม่ปล่อย”

“ปล่อยพระเจ้าค่ะ”

ปล่อยจนหมด ปล่อยไง ปล่อยขั้นทั้งหมด ขั้นนี้เป็นทุกข์ ขั้นทั้ง ๕ ไม่ใช่เรา มันเป็นทุกข์ มันเป็นทุกข์ แล้วใครเห็นขั้น ๕ ละ? ถ้าขั้น ๕ นี้เป็นทุกข์ ไอ้ทีวีก็ต้องเป็นทุกข์ คอมพิวเตอร์ก็ต้องเป็นทุกข์เพราะมันเกิดดับอยู่ ทีวีเปิดมันมีภาพ เห็นไหม มันให้ความรู้หมดเลย ขั้นความคิดก็เหมือนกัน แต่ไอ้จิตที่มันมารู้ขั้น ไอ้หน้าใสๆ ไอ้ตัวที่มันรู้ มันรู้ขั้น ๕ มันพิจารณาขั้น ๕ เพราะว่าเป็นอกุปปธรรมก็ยังมีจิตอยู่

อกุปปธรรม พระโศคาบันยังมีกามราคะ ปฏิฆะอยู่ พระอนาคามียังมีรูปราคะ อรูปราคะ มานะ มานะคือตัวอวดตา ตัวมานะคือตัวอวดตาใหญ่ พระอนาคามียังมีมานะ ๘ ยังมีอุทธัจจะ ยังมี อวิชชา พระอนาคามีก็ยังมีมานะอยู่ ยังมีอกุปปธรรมอยู่ นี้อกุปปธรรมมันมีอยู่ มันเสื่อมไม่ได้ แต่อกุปปธรรมนี้เจริญขึ้นได้

นี่คือศาสนาพุทธ พระพุทธเจ้าสอนอย่างไร ศาสนาอื่นไม่มี อนัตตาของเขา คือแปรสภาพแล้วไม่มีใครได้ผลประโยชน์อะไรเลย เพียงแต่ว่าหลอกกันว่าฉันเป็นศาสดา ฉันเป็นอรหันต์ ฉันมีคำสอน คือว่าเขาเป็นครู เขาเป็นอาจารย์ เขาเป็นศาสตราจารย์ เขาจำตำราได้เขาไว้สอนกัน แล้วคนเชื่อกัน คนเคารพกัน แต่พระพุทธเจ้าไม่ใช่จำตำรา พระพุทธเจ้ามีจิตเข้าไปรู้ตามความเป็นจริง ตัวจิตตัวรู้จริง แล้วถึงสอนเทศน์ในเรื่องอนัตตลักษณะสูตร จนพระอัญญาโกณฑัญญะ พระอัสสชิสำเร็จเป็นพระอรหันต์ทั้งหมดเลย

จากอกุปปธรรมในฉัมมจักกฯ เห็นไหม ก็สำเร็จขึ้นมาเป็นสกิทาคามี เป็นอนาคามี เป็นพระอรหันต์ไง จนปัญญาวิคคีย์นี้เป็นพระอรหันต์ทั้งหมด นี่มันขึ้นมานะ ขึ้นมาจากอกุปปธรรม อกุปปธรรม อกุปปธรรม ฟังสิ อกุปปธรรมสิ่งหนึ่งมันยังมีอยู่ไง แต่มันยังเสื่อมไปไม่ได้ ถ้ากุป

ธรรมคือว่าสิ่งที่เป็นไป อนาคตมันเป็นอนาคต ทุกอย่างนี้เป็นอนาคต แล้วใครๆ ก็รู้ วิชาการศึกษา
ก็รู้ แต่มันให้ผลกับใคร?

สิ่งที่ทำให้ผลนั้น เรื่องอนาคตคือว่าต้องทำจิตให้สงบ ทำจิตนะ จิตนี้เป็นพื้นฐาน เป็น
ภาชนะที่จะใส่ธรรมใจ อาหารจะใส่ด้วย ใส่ขาม ถ้ามีด้วย มีขามใส่อาหารได้ เราเข้าป่าไปสิ
มะขามป้อมเอ๋ย ทุกอย่างเลย พวกเห็ด พวกสิ่งที่เป็นอาหารในป่า มันเกิดขึ้นในป่า แล้วมันก็บูบ
สลายไปในป่า มันทลายไป เห็ดเกิดขึ้นมาแล้วมันก็อดไหม้ไปในป่า พวกเราได้เคยกินเห็ดนั้น
ไหม? ทำไมเราต้องไปเก็บเห็ดมากินล่ะ? เพราะเราไม่มีภาชนะ เราไม่ไปเก็บมาไง

มันไม่มีตัวจิตตัวนี้ ตัวจิตตัวรับรู้นี้ พอพระพุทธเจ้าเทศน์สอนปัญจวัคคีย์ เห็นไหม นี่ขั้น
๕ ...นิพพินทะติ เวทนา นิพพินทะติ นิพพินทะติคือเมื่อหน้าๆ อาสวะเวทิต พังนะ อาสวะสิ้นไป
จิตตานิ จิต คดวงจิต อาสวะสิ้นไป จิตตานิ วิมุตติจิต จิตตัวเป็นพื้นฐานนี้วิมุตติ นิพพานจึงเป็น
นิพพานใจ นิพพานเป็นนิพพาน แต่นิพพานไม่ใช่จิต ถ้ามันเป็นตัวจิตคือตัววิชาล้วนๆ

แต่ก่อนที่อาสวะเวทิต เห็นไหม จิตมันมีอาสวะทั้งหมด อาสวะที่อยู่ในจิตมันสิ้นไป ตัว
จิตมันเลยสะอาด ก็วิมุตติไป แต่วิมุตติไปโดยที่ไม่มีอาสวะ มันเลยเป็นนิพพาน จะกลับมาเป็น
อะไรอีกไม่ได้เลย แต่ไม่ใช่อดีต ถ้าเป็นอดีตนะ โมฆราช ในบาลี พระโมฆราชไปถาม
พระพุทธเจ้า มองสิ่งใดสิ่งนี้ว่างหมดเลย นี้ใจว่างหมด มองอะไรก็ว่างหมด ไปถามพระพุทธเจ้า
พราหมณ์สั่งให้มาถาม

พระพุทธเจ้าบอกว่า มองในเรื่องโลกนี้ว่างหมดเลยนะ ทุกอย่างนี้ว่างไม่มีอะไรเลย เราก็
ว่าง อะไรก็ว่าง เวลาจิตมันสงบมันมองเราก็ว่าง กายทะเลหุดหมด มองว่างหมดเลย มันว่างหมดเลย
เพราะมันเป็นนามธรรม มันเป็นจิตใส พระพุทธเจ้าบอกว่าให้ “กลับมาถอนอิตตานุกูลิทธิที่ไป
เห็นว่าว่าง” ใจมัน ๕ อยู่กลางหัวใจ ที่ใต้น้ำใสๆ นั่นนะ น้ำมันใส จิตมันสงบ จิตมันใส เห็น
ไหม ความว่างหมดเลย แต่กิเลสที่มันใสกว่าน้ำนั้นเรามองไม่เห็นใจ ให้โมฆราชกลับมาถอน
อิตตานุกูลิทธิในสิ่งที่เห็นนั้น ถอนอันนั้นออกมาปั๊บ พระโมฆราชเป็นพระอรหันต์เลย ฟันจาก
กิเลสไป

นี่มานะ ๕ ใจ นั่นนะอกุปปะ ฉะนั้น คำว่าอกุปปะธรรมถึงไม่ใช่นิพพาน ถึงว่าอกุปปะธรรม
นี้เป็นบันไดใจ เป็นบันได ๔ ขั้นที่ขึ้นมา แต่อกุปปะธรรมนี้เสื่อมทั้งหมด เราถึงเน้นประจำนะ สัพ
เพ ธัมมาเป็นอนาคต ธรรมทั้งหลายเป็นอนาคตทั้งหมด สิ่งที่เราสร้างขึ้นมาเป็นอนาคตทั้งหมด

แต่อนัตตามันมีอยู่ อนัตตาตามสมมุติณะ ฟังนะ บุญกุศลนี้สร้างมา เราเดือนประจำ เดือนโยม ประจำ บุญกุศลสร้างมา เหมือนเราเอารถมาที่เราเติมน้ำมันใส่รถ น้ำมันใส่รถน้ำมันมันต้องหมด

โยมมาทำบุญกุศล นี่โยมได้บุญกุศล ถ้าตายไปกับบุญ โยมไปเกิดเป็นเทวดาแน่นอนเลย ก็ใช้น้ำมันไป ขับเคลื่อนไป จนน้ำมันหมดแล้วโยมก็ต้องกลับมาเกิดที่มนุษย์นี้อีก หรือถ้าไม่มีพื้นฐานรองรับโยมอาจจะไปเกิดข้างล่างเลย มันเป็นพลังงานที่ใช้หมดไป มันถึงเป็นอนัตตา มันเวียนว่ายตายเกิดในวัฏจักร ถึงบอกว่าสัพเพ ธัมมาเป็นอนัตตา ความดีหรือความชั่วต่างๆ มันมีอยู่ แล้วมันต้องแปรสภาพไปเด็ดขาดเลย แต่มันเป็นของมัน แต่เราเห็นตามความเป็นจริงไหม?

เราเห็น เรารู้ เราเข้าใจ แล้วมันแก้ไขกิเลสได้ แล้วเราภาวนา เห็นใหม่ ถึงบอกว่าสัพเพ ธัมมา อนัตตา คำนี้เตือนว่าอย่ามั่นใจ อย่าคิดว่าเราทำความดีแล้วเราจะดีไป เราทำความดีไว้แล้ว เราต้องให้ดีขึ้นเรื่อยๆ สิ่งที่เป็นความดีมันมีมากไปกว่านี้อีก แล้วพอเกาะกรรม อัญญาโกณฑัญญะรู้แล้วหนอ เป็นพระโสดาบัน เป็นอกุปปธรรม

อกุปปธรรมอันนี้ไม่เสื่อมจากพระโสดาบัน พระโสดาบันไม่ตกอบายภูมิ พระโสดาบัน อย่างน้อยมาเกิดเป็นมนุษย์แล้วจะสุกไปข้างหน้า พระโสดาบันถ้าปฏิบัติในชาตินั้น สำเร็จในชาตินั้น พระอัญญาโกณฑัญญะเป็นพระโสดาบันเพราะอกุปปธรรมเกาะกรรมก่อน แต่ฟังเทศน์ พระพุทธเจ้าก็สำเร็จเป็นพระอรหันต์ในชาตินั้นเลย เป็นสาวกองค์แรกของพระพุทธเจ้า แล้วเข้าไปอยู่ในป่าเลย แล้วกลับมาหาพระพุทธเจ้าไปนิพพาน ตอนออกจากป่ามานั่นนะ

นี่ถ้าเป็นโสดาบันแล้วประพฤติปฏิบัติต่อไปไม่ยอมหยุดนะ เพราะเห็นว่าสัพเพ ธัมมานี้ เป็นอนัตตา มันยังแปรสภาพอยู่ สิ่งที่แปรสภาพอยู่ยังมีอยู่ เราต้องขวนขวายขึ้นไปจนถึงที่สุดแห่งทุกข์! ถึงที่สุดแห่งทุกข์นี่คือยอดของศาสนา เป้าหมายของศาสนาเราคือนิพพาน มีอยู่เฉพาะในศาสนาพุทธ ศาสนาพุทธศาสนาเดียว ศาสนาอื่นไม่มี ศาสนาอื่นเป็นจริยธรรม เป็นการทำความงามความดี ทำความดีได้บุญก็เป็นน้ำมันเติมรถไป

ทำดีต้องได้ดี จะเป็นพุทธ จะไม่พุทธไม่เกี่ยว ดีคือดี ชั่วคือชั่วโดยเนื้อหา โดยธรรม แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็อยู่ในดีและชั่วมาตลอด แล้วไม่เชื่ออาพาราตสวิง ต้องมาประพฤติปฏิบัติเองจนหัก หักกิเลสออกไป หักวิภวัญจะ หักห้วงโซ่ หักทุกอย่างที่ในหัวใจพัน ออกไปจากสามโลกธาตุ พันออกไป แล้ววางศาสนาไว้ แล้วมันจะมาเป็นอนัตตา มันจะเป็น

อตตาก็ได้อย่างไร? มันจะมาเป็นอตตาคือได้อย่างไร? อนัตตาเป็นอนัตตาลี อตตาคืออตตานิพพานเป็นนิพพาน คนละเรื่องเลย แต่คำว่านิพพานไม่ควรเอามาเทียบกัน

ความจริงคำว่านิพพาน พระพุทธเจ้าไม่ยกบัญญัติด้วย แต่ไม่บัญญัติไม่ได้ เพราะคำว่านิพพานนี้มันเป็นสมมุติแล้ว พอคำว่าสมมุติมันก็มาเทียบกันได้ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งในป่า ใครไม่เคยเห็นไม่มีใครมาว่าอะไรหรอก ลองเอาสิ่งนั้นมาวางแล้วมาตั้งชื่อมันสิ คนอื่นไปเห็นเขาก็ว่าเป็นสิ่งอื่นไปได้ ของที่ในป่าที่ว่าไม่เคยเห็นเราเอามาตั้งไว้ เราตั้งชื่อเลย ใ้ช้เป็นไอ้แดงมาตั้งไว้ คนอื่นเขามาดูบอกไม่ใช่หรือกมันสีชมพู เห็นไหม

สมมุตินี้พอตั้งว่านิพพานปุ๊บก็จะมาเทียบกัน แต่พระพุทธเจ้าก็ยังตั้ง ตั้งไว้เป็นเป้าหมายป้อนทางให้กับชาวพุทธ ถึงว่าถ้าคนตาสว่างทั้งหมด จะไม่เทียบกันเรื่องนิพพานแม้แต่ชนิดเดียว รู้หมด คนตาบอดเท่านั้นถึงเรื่องนิพพาน เพราะมันเอาของในป่านั้นมาสมมุติ แล้วเอามาตั้งกัน พระพุทธเจ้าถึงบอก “มรรค ๔ ผล ๔ นิพพาน ๑”

โสดาปัตติมรรค โสดาปัตติผล สกิทาคามิมรรค สกิทาคามิผล อนาคามิมรรค อนาคามิผล อรหัตตมรรค อรหัตตผล อรหัตตผลกับนิพพานอันเดียวกันไหม? อรหัตตผล ผลของพระอรหันต์ กับนิพพานอันเดียวกันไหม? ทำไมอรหัตตผลมีแล้ว ทำไมไปนิพพาน ๑ อีกล่ะ? เพราะอรหัตตมรรค อรหัตตผล อนัตตาคำลึงทำตัวมันเองอยู่ไง อนัตตาคำลึงแปรสภาพอยู่ ก่อนที่จะเป็นอรหัตตผล นี่อรหัตตมรรคหมุนเต็มที่เลย แล้วเป็นอรหัตตผลออกไป

นี่มันยังเป็นการที่สื่อได้ ยังสามารถพูดได้ ยังชี้ให้เห็นได้ คือว่าอรหัตตมรรค อรหัตตผลถึงเป็นนิพพาน ๑ ใจ นิพพานนี้พูดถึงไม่ได้เลย ไม่ได้เลย ถ้าพูดถึงไม่ได้ เอามาพูดทำไม? ที่เอามาพูดนี่เป็นที่ใจ เป็นที่ที่ว่าเป็นเป้าหมายของศาสนาใจ ถึงว่าศาสนาพุทธเราถึงเยี่ยม เอกในศาสนา ถึงต้องเคารพพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ใจ เชื่อในองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าใจ

สัพเพ ชัมมา อนัตตา ธรรมทั้งหลายแปรสภาพ แต่แปรสภาพเป็น ๒ อย่าง ถ้าเป็นกุปปธรรมมันแปรสภาพอยู่แล้ว แล้วมันยังไปตามกระแสกิเลส คือว่าตคนรกก็ยังมี กุปปธรรมใจ ทำความชั่วยังตคนรกอยู่นะ แต่ถ้าเป็นอกุปปธรรมแล้วมันจะแปรสภาพขึ้นสูง ไม่มีทางแปรสภาพลงต่ำ ไม่มีทาง! ไม่มีทาง เพราะว่ามันตัดเชื้อออกไปแล้วใจ เราเป็นหนี่อยู่ ๑ บาท ๔ สติง เราได้ใช้หนี่ไปแล้วสติงหนึ่ง เราเหลืออยู่อีก ๑ สติงที่เราต้องทำต่อไป

ถ้าไม่มีเงิน ๑ บาท ไม่สามารถตีตัวหรือสามารถทำอะไรได้ ทำงานสิ่งที่ผ่านประตูไปทางอื่นได้ เห็นไหม เราหักใจ เราหักสิ่งที่ว่าเราจะไปทางอบายได้ พระโศคฉบับไม่ตกอบายเด็ดขาดอย่างมากมายเกิดอีก ๗ ชาติ อย่างมากมาย แต่ถ้าอย่างธรรมดาสำเร็จในชาตินั้น ชาตินั้นเลย เห็นไหม ถึงว่าการแปรสภาพในสัพเพ ชัมมา อนัตตามันก็ยังเป็นอย่างนี้อยู่ ฉะนั้น เวลาปฏิบัติแล้วถึงว่า “มรรคหยาบฆ่ามรรคละเอียด” ไง

มรรคหยาบๆ เริ่มต้นมีมรรคหยาบๆ ข้างบนมีมรรคละเอียด มรรคหยาบๆ ก็คือธรรมหยาบๆ สัมมาอาชีวะนี่เลี้ยงชีพชอบ พวกนี้เป็นคนดีหมดเลย สัมมาอาชีวะ ทำไมพระไม่ไถนาล่ะ? ทำไมพระไม่ประกอบอาชีพล่ะ? ...มิจฉาอาชีวะ อาชีวะของพระนั่งหลับตา กำหนดจิต จิตนี้กินอารมณ์เป็นอาหาร จิตนี้กินความรู้สึกเป็นอาหาร ถ้าเลี้ยงจิตให้ดีจิตนี้จะเป็นสมาธิ จิตนี้จะใส จิตนี้จะเห็นกิเลส สัมมาอาชีวะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนพระสาวกให้กำหนดจิต เลี้ยงหัวใจจนชอบ เลี้ยงหัวใจจนอยู่ในศีล เลี้ยงหัวใจจนอยู่ในธรรม

ร่างกาย ปากที่ต้องอาศัยชาวบ้าน ชาวบ้านเขาเลี้ยงเอง ชาวบ้านเขาเห็นว่าเขาอยากจะมีธรรม อยากจะรู้คุณธรรม เขาไม่มีเวลาเพราะเป็นคนที่มีงานมาก เขาก็จะประกอบอาชีพ แล้วเขาจะหาส่วนหนึ่งมาถวายพระให้พระได้อินอาหารของเขา แล้วทำคุณงามความดีให้บุญนั้นเกิดกับเขา เกิดกับเขาไม่ใช่เกิดกับพระ เกิดกับเขา เขาได้ถวายอาหารนั้น พระได้ทำจิตนั้นสงบ จิตนั้นผ่องใส จิตนั้นหลุดพ้นจนเป็นพระอรหันต์ขึ้นไป บุญกุศลมันมหาศาลเลย แล้วคนที่เขาให้บุญกุศลอันนั้นมา เขาพร้อมเสมอที่จะส่งเสริม

ถึงบอกว่าถ้าพระไปประกอบอาชีพ มิจฉาอาชีวะ เป็นอาชีวะที่ต่ำทราม เป็นอาชีวะที่ไปแย่งโลกเขาทำ หน้าที่ของโลกเขาคือประกอบอาชีพ นั่นคือสัมมาอาชีวะของโลกเขา สัมมาอาชีวะของสงฆ์ ของพระคือทำใจให้สงบ เลี้ยงใจให้ชอบ มันมี ๒ อย่าง โยมเรานี้กินด้วยปาก พระก็ต้องอาศัยให้ร่างกายพออยู่ไป แต่จริงๆ แล้วเวลาโยมกินด้วยใจ เวลามันทุกข์ทำไมไม่คายออก เวลาจิตมันโทมนัส มันทุกข์ใจจนแทบบ้าคลั่งทำไมไม่คายออก

นี่เวลาใจมันกินทุกข์ เห็นไหม ใจของพระกินทุกข์ แต่ในเมื่อเราเลี้ยงชีพด้วยมัจฉะ อริยสังขัจ เลี้ยงทุกข์ด้วยตบะธรรม เลี้ยงทุกข์ด้วยมงคล ๓๘ ประการในองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอน เลี้ยงชีพชอบถึงจะเห็นธรรมชอบ เลี้ยงชีพชอบไป การงานชอบ คำริชอบ สมาธิชอบ มรรคชอบไป เป็นสัมมามรรคไม่ใช่มิจฉา ถ้าทำผิดมันเป็นมิจฉาไป มิจฉาสมาธิ อันนี้มัน

เป็นสัฒมาสมาธิง เป็นสัฒมาปฏิบัติ เป็นผู้ที่อยู่ในโอวาทขององค์สเด็จพระสัฒมาสัฒพุททเจ้า เป็นลูกศิษย์ของตถาคต

บริษัท ๔ ึง พุททชิโนรส โอรสขององค์สเด็จพระสัฒมาสัฒพุททเจ้า ทั้งพระ ทั้งภิกษุณี ทั้งอุบาสก ทั้งอุบาสิกา เราทั้งหลายนี้เป็นลูกของพระพุททเจ้า พระพุททเจ้าฝากศาสนาไว้กับบริษัท ๔ นี้ แล้วเราเป็นชาวพุททหรือไม่ได้เป็นชาวพุทท? ถ้าเราเป็นชาวพุททเราต้องยกใจขึ้นมาเชื่อในศาสนาพุทท ไม่ใช่ไปเชื่อในเรื่องศาสนามั้งเดิมก่อนที่จะมีพระพุททเจ้านั้น ึง ลัทธิศาสนาอื่นเขาสอนอย่างนั้น

เสรำใจมากถ้าคนเราไม่มีหลักเกณฑ์ หนังสือพิมพ์ลง ที่สีลมนะ วัดของเขามีอยู่วัดหนึ่ง ถ่ายรูปมาเลย เห็นไหม เขาเอารูปพระพุททเจ้าไปอยู่ข้างล่าง เขาบอกเป็นปางหนึ่งของเขา แล้วเราก็ไปว่าเขาไม่ได้ ที่สีลมนะไปดู นี้เพราะอะไรละ? เพราะชาวพุททเราไม่ใช่ชาวพุทท ถ้าชาวพุททเป็นชาวพุททต้องต่อต้านเขา ต้องไม่ใช่สี องค์สเด็จพระสัฒมาสัฒพุททเจ้าตรัสรู้เอง ไม่ใช่เอาดารมาจากของเขา

มี ที่สีลมนะ เขาถ่ายมาให้เห็นเลย แล้วบอกไม่ได้ เพราะลัทธิศาสนาเขาถืออย่างนี้ ยิ่งเป็นเมืองนอกเต็มไปหมดเลย เขาเอาของเขาพระนารายณ์ไว้ข้างบน แล้วเอาพระพุททรูปมาเรียงไว้ข้างล่าง ึง เขาบอกพระพุททเจ้าเป็นปางๆ หนึ่งที่เขาอวดดาร เขาเกิดมาชั่วคราว เข้าไหม? เข้ากับเขาหรือยัง? แล้วที่ปฏิบัติกันอยู่ที่นี่เข้ากับเขาหรือยัง?

เขาเองเขาก็มีหลักการอย่างนี้อยู่แล้ว แล้วชาวพุททเรานี้จู้เท่อ ไม่รู้จู้ว่าพุทท ไม่พุททเลย ถึงว่าพอไม่รู้จู้ว่าพุทท ไม่พุทท อันนี้ไม่ใช่ว่านะ อันนี้มันเป็นกิเลส พอมีกิเลสบึบ พออ่านธรรมะของพระพุททเจ้านี้ โอ้อโฮ ธรรมะของพระพุททเจ้าท่านเป็นพระอรหันต์นะ ท่านวางไว้เป็นหลักเกณฑ์ ท่านปิดช่องทางเพื่อไม่ให้พวกเรตคไปทางต่ำหมดเลย แต่กิเลสในหัวใจเรา เวลาอ่านมันก็วิเคราะห้ไปในทางผิดทางถูก ถึงพยัญชนะเป็นอย่างนั้น แล้วกิเลสมีอยู่ก็อย่างนั้น

เราไม่ได้ค้ำพระไตรปิฎก เราไม่ได้ค้ำพยัญชนะ พยัญชนะเขียนไว้อย่างนั้นจริงๆ แต่เราตีถึงความหมาย ึง ถึงว่าถ้าภาคปฏิบัติมันถึงเข้าถึงเนื้อของศาสนา ึง หัวใจส่วยธรรม ธรรมกับใจเป็นอันเดียวกัน พระพุทท พระธรรม พระสงฆ์อยู่ที่ใจ ใจพระพุททเจ้ากราบธรรม เพราะใจพระพุททเจ้ากับธรรมเป็นเนื้อเดียวกัน เนื้อที่เป็นธรรมเข้าถึงเนื้อของศาสนา หัวใจนี้เป็นภาชนะ

ใส่ธรรม หัวใจนี้ใส่ความรู้ ใส่ความเป็นจริง ไม่ใช่ความรู้ความจำ ความรู้ที่คิดนี่เป็นความจำ เป็น
จินตมยปัญญา

ภาวนามยปัญญานี้ไม่ใช่ปัญญาของเรา เป็นปัญญาของธรรม ปัญญาของธรรมนี้ชำระ
กิเลส แล้วเข้าไปอยู่กับใจเราเป็นธรรมเดียวกัน ธรรมทั้งแท่งไป ถึงไม่ใช่อกุปฺปธรรมไป ธรรมทั้ง
แท่ง เอโก ชัมโม ธรรมอันนี้เหนือการแปรสภาพ ธรรมอันนี้เหนือกิเลส ธรรมอันนี้เหนือ
ธรรมชาติ เราถึงบอกว่าธรรมแท้ๆ นี้เหนือธรรมชาติ ไม่ใช่ธรรมชาติ เพราะธรรมชาติเป็นของคู่
ธรรมชาติยังแปรปรวน แต่ธรรมของพระพุทธเจ้านี้เหนือธรรมชาติ เหนือ! เหนือ! เหนือทั้งหมด!
เหนือทั้งสิ้น!

นี่มันธรรมแท้ไป เอโก ชัมโมไป แต่พวกเราเข้ากันไม่ถึง ชาวพุทธเราเข้ากันไม่ถึง ถึงให้
เชื่อ ให้เชื่อศาสนา ให้เชื่อครูบาอาจารย์ ให้เชื่อพระพุทธเจ้าเกิด เราเป็นชาวพุทธ เป็นชาวพุทธ
แต่เราศึกษาไม่ถึง ในเมื่อความลึกลับของเรา เราลึกลับ คนพ้นจากความลึกลับ ฟังสิ
พ้นจากความลึกลับคือพระอรหันต์เท่านั้น พระอนาคายังลึกลับเลย

ในเมื่อมีความลึกลับอยู่ เราไม่โทษความลึกลับ เราโทษกิเลส ความเห็นแก่ตัว
ความไม่รอบคอบ ความไม่ไปใคร่ครวญไปไต่ถามครูบาอาจารย์ที่รู้ อันนี้เราผิด แต่ความลึ
กลับไปว่าไม่ได้ เพราะมันมีโดยความเป็นจริง มันมีโดยธรรมชาติ อันนี้มี เพราะเราไม่ใช่พระ
อรหันต์ พระอรหันต์เท่านั้นถึงจะพ้นจากความลึกลับ เห็นไหม อันนี้คือเรื่องของกิเลส

ฉะนั้น เราเป็นชาวพุทธ แล้วเราเกิดท่ามกลางกึ่งพุทธกาล ศาสนาเจริญมาก ครูบาอาจารย์
มีมาก แล้วความเจริญจะเจริญ แล้วนี้สัพเพ ชัมมา อนัตตานะ นั่งอยู่นี้ มาทุกคนนี้ตายหมด ถาม
ตัวเองว่าจะไปไหน? ถามตัวเองว่ามีที่เกาะหรือยัง? เห็นไหม ต้องถามตัวเอง นี่แล้วถึงจะเป็น
ประโยชน์กับเรา เราเป็นชาวพุทธทั้งหมด เทคโนโลยีเดี๋ยวนี้เขาพยายามจะแปรให้มันผิดไป
ธรรมะนี้พยายามจะทำให้มันผิด

แผนที่ผิด เป้าหมายผิด เข็มทิศเขาก็หักผิด แล้วมันจะชี้ไปไหนกัน? เข็มทิศผิดนะ มองไป
ในอากาศสิ มองเข้าไปในหัวใจสิ เห็นไหม ที่นักบวชเขาจะไปเทศน์สอนกัน

“จะไปไหน?”

“ไปศาลา”

“หนูๆ ศาลาแสดงธรรมอยู่ที่ไหน?”

“ทำไมล่ะ?”

“ก็จะไปสอนเขาไปสวรรค์”

โอโฮ ศาลายังไปคิดเลย แล้วจะสอนเขาไปสวรรค์ แล้วสวรรค์จะไปทางไหนล่ะ? ก็ศาลา มันถนนใช้ไหม? มีถนนไปมันยังสอนคิดเลย แล้วจะไปสอนไปสวรรค์ อ้าว ถนนมันคิด แต่สวรรค์ไม่คิดหรอก เพราะสวรรค์มันอยู่ที่ใจ มองเข้ามาที่ใจสิ

นี่ก็เหมือนกัน จะบอกว่าให้กำหนดลงมาที่ใจ ใจมันอยู่ที่ใจไง อยู่ที่ใจ ใจมันไป ถนนไม่ได้ไปหรอก ฉะนั้น เราถึงบอก ไอ้ที่ว่าพระนาคเสน มลिनทปัญหาลถามพระนาคเสน

“พระอรหันต์หลงในอะไร? ไม่หลงในอะไร?”

พระนาคเสนตอบว่า “หลงในบัญญัติ” หนังสือนี้ หลงในบัญญัติ หลงในแผนที่

“พระอรหันต์ไม่หลงในอะไร?”

“ไม่หลงในอริยสัจ”